

midden-Adagio, dat een (hier en daar eenigszins pretenzieus aandoend) stuk stemmingsmuziek is. Men kan echter, gezien Andriessens onbesmet verleden slechts benieuwd zijn, in welke richting zijn veelzijdig talent zich zal ontwikkelen.

Het was een goede gedachte van de uitgevers Broekmans en Van Poppel (te Amsterdam), aan Plet Ketting op te dragen, eenige pianowerken van moderne Nederlandsche componisten te bundelen, en deze in een aantrekkelijke uitgave verkrijgbaar te stellen. Het resultaat, „Moderne Nederlandsche Pianomuziek“ ligt thans voor ons, en bevat acht composities: een Pavane van Andriessen, waarvan het begin boeiender is dan het niet zeer diepgaande middenstuk; een nogal starre, van wel-luidendheid geabstraheerde en vrij willekeurig aandoende Toccata van Emmy Frensel Wegener; een nuchtere, interessante Fuga over het thema A Dis ABEBA(!) van Jacques Beers, die vrijer van vorm dan van klank is behandeld; een serieuze, in accoordkeus en rhythmische stereotype, Etude van Hans Henkemans; een hol stuk van Ruyneman (Marsch-impressie), niet van aanstellerij vrij; het zeer sub-tiele, maar wat fragmentarische middendeel uit de Sonatine Nr II van Bertus van Lier; een fuga van Ketting zelf, niet minder dan 11 bladzijden groot en vrijwel steeds op drie notenbalken gecoörd, zoo knap van bouw, dat de muzikalliteit ervan niet evenredig lijkt met de constructie; en twee fraaie Roemeensche reisschetsen van Badings, waarvan de eerste het publiek vermoedelijk meer zal toespreken als de laatste, met zijn koppige rhythm en harmonieën.

Ik kan deze bundel slechts aan hen aanraden, die veel moderne muziek gewend zijn, een aanzienlijke vingertechniek bezitten, en dan nog slechts als studiemateriaal. Er werd reeds in de pers op gewezen, dat deze bundel door zijn veel te zware technische eischen zijn doel van popularisering der nieuwere Nederlandsche muziek voorbij schiet. Ik geloof zelfs, dat de pianisten, aan wie verscheidene stukken werden opgedragen, als Rubinstein en Van Renesse, hieraan nog een aardige kluit zullen hebben. Moge de in uitzicht gestelde tweede bundel in technisch opzicht lager en in aesthetisch opzicht hooger mikken, en ook andere representatieve verschijningen als Pijper, Voormolen, e.a. aan het woord doen komen!

Rotterdam.

Mr A. BOUMAN.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Bijbelsche-Zeevaart.

„Een uitworp.“

Men moet zich even den toestand realiseren van het schip en opvarenden waar aan boord Paulus zich bevindt. Zij waren door een hevigen storm overvallen die hen ver uit den koers brengt.

Nu nemen ze maatregelen:

1e. door de boot aan dek te hijschen, een onderneming die als vanzelf met groote moeite gepaard gaat.

2e. door het schip stormklaar te maken; d.w.z.: de zeilen werden geborgen, alles wat aan dek kon lossaan werd weggenomen of gesjord; deuren en patrijspoorten (indien zij er waren) extra beschermd, luiken van speciale persenningen voorzien; de scheepshoof met dubbele sjoerings vastgelegd. En voorts werd alles gedaan wat noodig was om den storm zoo goed mogelijk door te komen. Daarbij werd het schip „ondergord“, een handeling waaraan we een apart artikel hebben gewijd.

Nog steeds bleken de maatregelen niet voldoende.

Het schip dreef voort, zonder dat de leiding aan boord goed wist waarheen. Ze werpen dan ook een drijfanker, om daarmee te trachten de kop op zee te houden. Voor top en takel drijven ze nu „op Gods genade“, zooals de oud Nederlandsche term luidt, achterwaarts de onbekende toekomst tegen.

Dien dag doen ze niets meer. Ze gaan den nacht in en wachten den volgenden morgen af. Dat wordt de tweede dag van den storm. Het weer is niets beter. Wat nu plaats heeft vermeldt het achttiende vers.

Zij werden van het „onweder geweldig geslingerd“, zoo leest de Staten-overzetting. In het twintigste vers wordt ook van „onweder“ gesproken. Niet alleen dat het grieksch hier anders luidt, maar ook het verband wijst erop, dat onderscheiden moet worden. Het achttiende vers n.l. spreekt ook van „een uitworp“. Maar afgedacht daarvan, zal een schip nooit slingeren door onweer.

Voor het begrip van een zeeman slingert een schip, wanneer het door bepaalde invloeden in snelle opeenvolging een hellenden stand aanneemt; afwisselend, dan over stuurboord, dan over bakboord. Een stampend schip daarentegen ondergaat deze hellende beweging langsscheeps; d.w.z. dan voorover, dan achterover.

Een schip als symmetrisch gevormd lichaam, zal in zijn natuurlijke stand altijd recht in het water liggen. Zoodra het nu door een of andere oorzaak een hellenden stand aanneemt is de symmetrie verbroken. Deze hellende stand kan het begin zijn van slingeren of stampen. Men onderscheidt hierbij twee dingen: 1e. waardoor een schip slingert en 2e door welke oorzaak het voor de eerste maal een helling aanneemt.

Een schip, dat in den storm dwarszee ligt, zal altijd slingeren. De hevigheid hiervan hangt af van de sterkte van wind en zee, de belading, weerstand en snelheid.

Een schip met den kop op zee zal altijd stampen. De hevigheid hiervan hangt af van de snelheid van het schip, zijn lengte en voorts van de kracht van wind en zee. Ook als de zee recht van achteren inkomt zal het schip stampen. Wind en zee kunnen onder zoo'n hoek inkomen, dat het slingert en stampt. Wanneer we deze bijzonderheden — die allermint aanspraak maken op volledigheid — toepassen op den toestand van het schip tuit Hand. 27, dan komen we tot de volgende conclusie:

De schepen uit de Oudheid waren veelal gebouwd met een hoog oplopend achterdek en een veel lager voorschip. Daarbij waren de Alexandrijnsche graanschepen — indien tenminste de gegevens betrouwbaar zijn — kort en breed. Een verhouding als van 4 tot 1. Dus onhandig in manoeuvreeren bij stormweer. Dit hoog opgebouwde achterschip was reeds bij de Egyptenaren bekend en vond zijn toepassing nog in Europa in de achttiende eeuw n. Chr. Daarna werden de schepen over dek vlakker. Bij pinangs — de Makasarsche zeeprauwen — en bij sommige Perzische, Arabische- en ook Chineesche vaartuigen vindt men dezen bouw nog. Deze hooggebouwde achterschepen dienden om de van achteren komende golven te weerstaan. Het was ter bevordering van het reserve drijfvermogen. De Romeinsche graanschepen hadden aan den achtersteven een soort versiering, aphlaston genaamd.

Het Torlonia-relief toont een schip met een verhoogd achterschip.¹⁾

De hoog opgebouwde achterschepen hadden ook ten doel om ruimte te winnen, omdat achteruit de verblijven der scheepsleiding waren gebouwd.

Wanneer van een zeilschip, dat voor top en takel wegdrijft, een drijfanker in zee wordt geworpen, is het de bedoeling het vaartuig recht op de golven te houden. Dus zal dat schip een stampende beweging maken.

De lezing van de Staten-vertaling „geweldig geslingerd worden“ wekt zoo licht misverstand voor de ware toedracht. De grieksch tekst spreekt dan ook niet van slingeren, evenmin van onweer. Nestle leest: geweldig stormweer. De mededeeling van het twintigste vers, dat als overmaat van ramp „geen klein onweder hen drukte“, kan men laten staan, om reden in de Middellandsche zee in het najaar stormen dikwijls gepaard gaan met hevigen regen en onweer.

De opmerking is gemaakt, dat in het 18e vers gesproken wordt in den eersten persoon meervoud: „wij“ en in den derden persoon meervoud: „zij“. Deze z.g. „wij“-stukken uit het Handelingenboek beginnen met het 16de hoofdstuk: 10 als Paulus te Troas Lucas ontmoet heeft en zij met hun drieën — Silas was bij hen — naar Europa reizen.

Herhaalde malen komt „wij“ ook in het 27ste hoofdstuk voor.

Breusing²⁾ maakt naar aanleiding van het onderscheid in vers 18 tusschen „wij“ en „zij“ veronderstellingen waarin Barde³⁾ hem meent te moeten volgen. Genoemde exegeten meenen dat „wij“ en „zij“ gescheiden belangen zijn. In zoverre althans, dat uitsluitend „wij“ op een bepaalde plaats aan dek last van den storm hebben en dat „zij“ nu maar een uitworp moeten doen.

Deze opvatting lijkt ons inziens niet juist. Onder „wij“ verstaat Lucas steeds het geheele schip, waaronder alle opvarenden. Lees de verzen 1 tot en met acht maar: wij zouden naar Italië afvaren; alzoo wij de plaatsen langs Azië bevaren zouden; en des anderen daags kwamen wij aan te Sidon; voeren wij onder Cyprus heen; wij kwamen aan te Myra in Lysië, enz.

Eerst in het 12de vers komt de „zij-vorm“. Maar dan gaat het ook speciaal over menschen die besloten zijn naar Fenix te varen. Het onderscheid van „wij“ en „zij“ in het achttiende vers gaat slechts in zoverre op, dat „zij“ een uitworp deden en „wij“ daarbij werkeloos toezagen. Maar allen, „wij“ hadden last van den storm.

Wat moeten we nu onder „uitworp“ verstaan? Terecht zegt Breusing⁴⁾, dat „uitworp“, grieksch: ekbolē, een technische term is, waarmee de zeelieden bedoelen het overboord werpen van lading. Men spreekt van „lading werpen“.

Zoo kan een gestrand schip lading werpen om te

lichten. De omstandigheden, dat een ander vaartuig (lichter) langs zij kan komen, zijn dan ongunstig en men werpt de lading overboord.

Vershillende vertalingen leiden dan ook in die richting:

„zelten zij den volgenden dag een deel der lading overboord“ (Prof. de Zwaan);

„gooiden een deel der lading overboord“. (Leidsche Vertaling);

„ils jetèrent les marchandises dans la mer“.

„the next day they began to throw (the freight) overboard. (Oxford Bible);

„warfen sie an folgenden Tage Ladung. (Breusing, S. 144);

„begannen sie am nächsten Tage Ladung zu werfen“. (Balmer, S. 84).

Slechts Luther maakt onder hen een uitzondering met zijn lezing: „taten sie des nächsten Tages einen Auswurf“.

De opmerking is gemaakt, dat het 38ste vers speciaal vermeldt van „koren over boord werpen“, om het schip te lichten. Terwijl in vers 18 niet genoemd wordt „wat“ overboord ging. Niet alleen onder Schriftuitleggers maar ook onder zeelieden wordt wel gedacht dat in vers 18 niet het koren, maar het zeil met ra (die dan aan dek zouden hebben gelegen) overboord werd gezet.

Barde⁵⁾ vindt het echter niet noodig, dat met even zoovele woorden wordt aangegeven hetgeen overboord werd geworpen, het is voldoende als men vertaalt: zij deden een uitworp (van voorwerpen).

Met deze exegese is men echter niet klaar. Dan nog beter wat Prof. de Zwaan⁶⁾ schrijft: „t Lichten van het schip, dat tot het uiterste gedreven wordt, geschiedde natuurlijk niet om de vaart te verminderen of omdat het half wrak was, maar om met den diepgang ruim boven de te vreezen ondiepten te komen en — als het tot dit uiterste kwam — het schip beter op het strand te kunnen zetten“.

Maar ook deze verklaring bevredigt niet. Na eenmaal het drijfanker in zee ligt, is de vrees voor stranden eenigszins afgenomen. „Eerst als noch zou noch gesternte verschenen in vele dagen, en geen klein onweder ons drukte, zoo werd ons voorts alle hoop van behouden te worden benomen.“ (vers 20).

Eerst na vele dagen is hun hoop op behoud vervlogen.

De uitworp in vers 18 moet uitsluitend worden bezien in verband met de mededeeling, dat een zware storm hen teisterde.

Een gezagvoerder is een strateeg die eerst alle verdedigingsmiddelen te baat neemt. En dan, in den strijd tegen wind en golven, stuk voor stuk iets prijsgeeft, maar slechts uit tactische overwegingen. Als deze reis, die op stranden uitloopt, volgens het „journal“ voor den Raad van de Scheepvaart zou gekomen zijn, dan zou, hoe de uitspraak ook luidde, toch gezegd moeten worden, dat er gehandeld was.

Nu de situatie.

Met het drijfanker ervoor lag het schip den storm af te rijden. De Alexandrijnsche schepen waren naar verhouding kort, breed en diep. Het waren in geladen toestand, wat men noemt „wrede schepen“. Deze schepen moesten bij stormweer zwaar stampen en veel water overnemen.

Bij zeemanschap spreekt men van groote- en kleine stampperiode. Onder stampperiode verstaat men den tijd, die een schip noodig heeft om een stampende beweging te maken. „In het algemeen is het gewenscht, dat het schip bij het stampen gemakkelijk met de golven rijst en daalt, daar het dan weinig water zal overnemen.“⁷⁾ Hiernaar nu hebben de zeelieden gestreefd en dat was het doel van hun uitworp.

Mogelijk had dit schip twee laadruimen, één vóór en één achter den mast. Hierin lag gestort graan. Een dubbelen bodem kende men toen nog niet, waardoor de stabiliteit ongunstig was. Om „overgaan“ van het zware graan te voorkomen waren in de ruimen schotten gezet. Of men toen reeds een soort „feeder“ kende? Een feeder is een bak, gevuld met graan. Door de beweging van het schip zakt het graan in het ruim gemakkelijk weg. Nu moet graan uit den feeder automatisch deze ontsane ruimte aanvullen. Wellicht zullen de Alexandrijnsche graanschepen naar den eisch van hun tijd zijn ingericht. Anders was ook dit schip reeds lang omgeslagen.

Door een deel van de lading te werpen zullen ze het schip eenigszins lichten. Het komt dan hooger op het water te liggen.

Uitsluitend om te voorkomen, dat gedurig zeeën over dek en luiken slaan, schade aanrichten en gevaar opleveren, gaan ze ertoe over lading te werpen.

Dat was een geweldig werk, onder zeer moeilijke omstandigheden. Ook mocht weer niet teveel lading overboord, anders zou het zwaartepunt van het schip te hoog komen en het schip zou omslaan. Het beste was aan den voor- en achterkant in het ruim het graan weg te werken, zoodat

1) Andersen, The sailingship, blz. 50. Er zijn ook voorstellingen waarvan het achterschip niet hoog oploopt zoodat hij:

Andersen, The Sailing Ship, Plaat 2, blz. 70.

Dr Hans Balmer, Die Romfahrt, tegenover titelblad en S. 410.

Breusing, Plaat 3 en 4, achterin.

2) Dr Breusing, Die Nautik der Alten, S. 184.

3) Prof. Barde, Commentaar op de Handelingen, blz. 545.

4) Dr Breusing, Die Nautik der Alten, S. 185.

5) Prof. Barde, Commentaar op de Handelingen, blz. 545.

6) Prof. Dr J. de Zwaan, De Handelingen, 2e druk, Tekst en uitleg, blz. 154.

7) T. J. Noordraven, Zeemanschap, blz. 326.

8) Dr Hans Balmer, Die Romfahrt enz., S. 365.

het meeste ge-

Balmer⁸⁾ be-

„Es muszte-

konnte natürli-

dis enge Sch-

muszte die gr-

gedeckt werd-

Lukensrand (u-

sein, so dass

Ueberfluten

konnte, was z-

dienten am be-

der vier Seite

inwendig ein-

halten (nicht

grosser Teil

meinsam an

Einzelne schi-

Leere Tonnen

zur Luke ut

halten sie an

zuholen und.

Na een dag

gaan en de de

ander vaar-
dan ongun-
oord.
ook in die
n deel der
oord". (Leid-
la mer".
(the freight)
dung (Breu-
dung zu wer-
en uitzonde-
chsten Tages
st 38ste vers
ord werpen".
rs 18 niet ge-
Niet alleen
der zeelieden
et het koren,
zouden heb-

dig, dat met
even hetgeen
toldoende als
p (van voor-

et klaar. Dan
ft: „Lichten
breven wordt,
vaart te ver-
ras, maar om
vreezen ont-
t dit uiterste
nd te kunnen

ligt niet. Na
de vrees voor
erst als noch
ele dagen, en
oo werd ons
worden be-

op op behoud
itend worden
ding, dat een

die eerst alle
En dan, in
uk voor stuk
icische over-
nden uitloopt,
Raad van de
i zou, hoe de
oeten worden,

iet schip den
ische schepen
en diep. Het
toemt „wreede
bij stormweer
emen.
an groote en
riode verstaat
heeft om een
het algemeen
het stampen
daalt, daar het
Hiernaar na
I was het doel

adruimen, één
cin lag gestort
men toen nog
istig was. Om
te voorkomen
Of men toen
n feeder is een
weging van het
makkelijk weg-
tomatisch deze
zullen de Ale-
eisch van hun
dit schip reeds

werpen zullen
Het komt dan

men, dat ge-
iken slaan,
aar opleve-
werpen.
der zeer moei-
weer niet te
het zwaarte-
n het schip zou
oor- en achter-
werken, zoodat

idelingen, blz. 545,
en, 2e druk, Tekst
t. 326.
S. 365.

het meeste gewicht aan lading in het midden bleef.
Balmer⁵⁾ beschrijft deze lossing als volgt:

Es muszte Ladung geworfen werden. Dies konnte natürlich nicht nur mittelst Einern durch das enge Schlupfloch vorm gesehen, sondern es muszte die grosze Luke wenigstens zum Teil abgedeckt werden. Nun wird bei den Alten der Lukanrand (Luikhoofd) auch nur niedrig gewesen sein, so dass eine übernommene See denselben Ueberfluten und in den Schiffsraum dringen konnte, was zu vermeiden war. Zu diesem Zwecke dienten am besten breite starke Bretter, welche an der vier Seiten des Lukanrandes, wahrscheinlich inwendig eingepasst und durch Spreizen festgehalten (nicht angenagelt) wurden. So konnte ein grosser Teil der Mannschaft mit Hilfskräften gemeinsam an der teilweisen Entlastung arbeiten. Einzelne schöpften vorn und hinten in Körbe oder Leere Tonnen die Frucht, andere schleppten diese zur Luke und die am Deck befindliche Leute hielten sie an ein oder zwei laufenden Tauen aufzuholen und zu entleeren.

Na een dag hard werken werd de nacht ingegaan en de derde dag van het stormweer brak aan.

W. E. VAN POPTA.

Nog altijd hetzelfde.

In de „Geldersche Kerkbode“ vervolgt J. Dijk nog steeds zijn interessante mededeelingen over de geschiedenis van de Geref. Kerk te Arnhem.

We lezen in het jongste Nummer o.a. het volgende:

Nu moeten we wel iets schrijven over een kwestie, die de volle belangstelling had in de tachtiger jaren van de vorige eeuw. De pennestrijd, welke over deze kwestie gevoerd werd, geschiedde in zeer broederlijken toon, maar zo bewees toch duidelijk, dat er ook toen reeds tweedieel beschouwing heerschte in de Gereformeerde Kerken, even zoo goed als tegenwoordig. Het woord van den prediker blijkt zoo waar: Er is niets nieuws onder de zon en heiligen is, is alreeds geweest. We bedoelen den strijd over de verbonds- en doopsbeschouwing. Nu was het beter, dat dit gedeelte der kerkelijke historie werd toevertrouwd aan een theoloog van professie. Want hier liggen vele voetangels en klemmen. En een leek past meer dan dubbele voorzichtigheid. We willen er ons toch maar aan wagen, vertrouwend op de welwillende goedheid der lezers.

Nu zijn de notulen van de Kerkeraansvergaderingen van Arnhem op dit punt verre van volledig. En heeft dan ook geruimen tijd geduurd, voordat we eigenlijk begrepen, waarover het ging. Want een mededeeling als deze: De Kerkeraad is het volkomen eens met de Kleinendorst, dat de leer van de Provinciale Synode van Noord-Holland ongereformeed is, of een verzuchting als: 't Zou zoo te betreuren zijn, dat die ongereformeerde leer in de Christelijk Gereformeerde Kerk verkondigd werd en daar ingang vond, maken een mensch nog niet veel wijzer. Zelfs niet de stelling: De kinderen van Christen-ouders worden in het verbond geboren, is ongereformeed.

Al verder lezend evenwel, werden we gewaar, dat de Kleinendorst den strijd had aangebonden tegen de doopsbeschouwing door de A. Littooy te Middelburg bepleit in eenige boekjes over Doop, Belijdenis, Avondmaal. Hiervan had het kerkelijk weekblad „De Dinsdag“ nog wel verklaard, dat ze volkomen weergaven de zuivere opvatting onzer Gereformeerde vaders en ook, dat ze geheel in overeenstemming waren met onze belijdenisschriften.

Daar kwam de Kleinendorst met volle kracht tegen in verzet en hij schreef ook een tweetal boekjes om de Littooy te bestrijden. De boekjes van de Littooy staan niet ter onzer beschikking, maar de werken van de Kleinendorst hebben we gelezen. De titel van het eerste is: Doop, Belijdenis, Avondmaal en Tucht of Eene andere zinswijze daarover als de A. Littooy, door K. Kleinendorst — en van het tweede: Wederantwoord van K. Kleinendorst aan A. Littooy. Betrekkende diens zinswijze over Gebedverbond, de Kerk, den H. Doop en het H. Avondmaal. Beide boekjes zijn uitgegeven bij de firma Van Goltverdinge en Zoon te 's Gravenhage.....

De Kleinendorst was erg bevreemd, dat de „nieuwe“ verbondsbeschouwing ingang zou vinden. Daarom waarschuwde hij daartegen met alle kracht, die in hem was. En — we laten alle rechte wederaren aan de oprechtheid van zijn standpunt — die vrees kwam voort uit een groote mate van verantwoordelijkheidsgevoel. Was het niet beter, dat velen in twijfel en bekommernis voortleefden zonder tot blijde geloofsverzekering te komen dan dat ook maar één mensch zich zou vleien met een ijdel grond en zich zou toeblijgen wat hij in werkelijkheid niet bezat en zich zou bedriegen voor de „nimmer-eindigende“ eeuwigheid?

Kinderen van Christen-ouders niet in 't verbond geboren! Maar de geloovige belijdt in den Heidelbergsechen Catechismus (Zondag 27), dat de jonge kinderen, zoowel als de volwassenen, in het verbond Gods en in Zijne gemeente begrepen zijn, enz. En het Doopsformulier doet de Christen-ouders belijden, dat hun kinderen in Christus geheiligd zijn. Naar onze meening verzwakt de Kleinendorst deze uitspraken, die hij natuurlijk ook kent, door te zeggen, dat daarmee te kennen gegeven wordt, dat de gedoopte kinderen tot Christus in betrekking staan. Immers, dan zou een kind van geloovige ouders in niets te

onderscheiden zijn van een kind, dat door beslist ongelooovige ouders ergens ten doop werd gehouden en die den Doop als een godsdienstige plichtigheid beschouwen.

De heer Dijk vertelt dan verder hoe deze kwestie zelfs op de classis werd besproken!

Merkwaardig is, dat Dr. Kuyper zich in dien strijd mengde en natuurlijk de zijde van de Littooy koos. De Littooy, al had hij een verkeerde voorstelling van de praktijk der vaders, had zij de theorie der vaders „ultimend juist“ weergegeven.

Wie de geschiedenis onzer kerken ook maar weinig kent, weet, dat de strijd over het verbond altijd is gevoerd.

Het was Scholte tegen de Cock.

Het waren Pieters en Kreulen tegen Joffers.

Het was Littooy tegen Kleinendorst.

Het was Kuyper tegen Lindeboom en Bos.

Het is tegen valt u maar in.

Wanneer zal het Licht der Heilige Schrift, dat straalt over de werkelijkheid des Verbonds zoo klaar worden gezen, dat de verschillen verteren?

Mystiek.

In onze kerkelijke pers wordt zoo nu en dan meer uitvoerig of terloops gesproken over de mystiek.

Misschien doe ik sommigen een dienst met het doorgeven van enkele uitspraken van een paar gereformeerde auteurs, die van dit moeilijke onderwerp meer dan gewone studie hebben gemaakt.

Allereerst iets van de P. N. Kruiswijk.

Hij gaf in een artikel, te vinden in het „Gereformeerd Theologisch Tijdschrift“ van September 1933, de volgende vijf kenmerken der mystiek:

1o. aan haar is eigen de overtuiging, dat er zonder eenig intermediair bewuste kennis van en gemeenschap met God mogelijk is;

2o. aan haar is eigen de overtuiging, dat die kennis en gemeenschap tot stand komt in den weg van purificatio, illuminatio, contemplatio;

3o. aan haar is eigen de zucht (en de meening, dat aan die zucht wordt voldaan), in dezen weg te anticipeeren op den status gloriae, alsmede de begeerte naar de visio Dei per essentiam en naar de eenheid of vereeniging met God;

4o. aan haar is eigen een zeer nadrukkelijke opvatting van het beeld Gods in den mensch, ten diepste gelegen in den grond of de vonk der ziel, waarin God steeds tegenwoordig is;

5o. aan haar is eigen een onthrekken of minstens een in de schaduw treden van de idee van het Middelaarschap van Christus, van vergeving der zonde, van rechtvaardigmaking en van heilzekerheid door geloof.

Vervolgens wil ik noemen Dr. E. P. Groenewald. Cum laude gepromoveerd aan de Vrije Universiteit. Nu professor in Zuid-Afrika.

In zijn prachtige dissertatie: Koinoonia (gemeenschap) by Paulus, vinden we de volgende stellingen:

Die term „Glaubensmystik“ van H. E. Weber vervat 'n onhoudbare teenstrydigheid.

En:

Gemeenschap met Christus is volgens Paulus nog mistiek nog geloof, maar 'n geloofsverhouding.

Zijn deze uitspraken juist, dan is de uitdrukking „gezonde mystiek“ een contradictio in terminis en „valsche mystiek“ een pleonasme. Een diepgaande, gereformeerde studie over de mystiek zou wel zeer welkom zijn.

We zullen hopen, dat Prof. Schilder zijn rede, die hij in Amerika over dit onderwerp houdt, zal kunnen publiceren.

H.

C. V.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Middelburg (vac. D. Bremmer): Dr. N. J. Hommes te IJlst en H. J. Riphagen te Schoonebeek.

Beroepen te:

Grijskerke (Z.): Cand. K. J. Kraan, hulpred. te Schiedam. Kantens: Cand. H. Hekman, hulpred. te Dedemsvaart. Middelburg (vac. D. Bremmer): Dr. N. J. Hommes te IJlst.

Aangenomen naar:

Hardenberg (Ze pred. pl.): D. Vreugdenhil te Appelscha.

Benoemd tot Hulprediker te:

Nijmegen: Cand. J. J. C. Westera te Nijverdal.

Intrede te:

Steenwijk: E. Masselink. Tekst: 1 Cor. 4:1.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

De Classis Leeuwarden der Geref. Kerken heeft na praeparatoir examen cand. H. van Koningsveld te Leeuwarden beroepbaar verklaard. Cand. van Koningsveld zal gaarne de kerken dienen en een eventueel beroep in overweging nemen. Adres: Van Heemstraat 28 te Leeuwarden, telef. 4985.

— Het adres van cand. A. J. Bos, hulprediker der Geref. Kerk te Enkhuizen, is thans: Knipersdijk 94, Enkhuizen. Hij is 3 van de 4 Zondagen in de gelegenheid andere kerken te dienen en kan een e.v. beroep terstond in overweging nemen.

Promotie Dr. H. J. Jager en Dr. N. H. Ridderbos.

Aan de Vrije Universiteit zijn Vrijdag 20 Januari bevorderd tot doctor in de theologie Dr. H. J. Jager, predikant te Voorthuizen, op een proefschrift, getiteld: „Rechtvaardiging en zekerheid des geloofs“. Studie over Rom. 1:16, 17 en Rom. 3:21-5:11; en (cum laude) cand. N. H. Ridderbos te Kampen, op een proefschrift, getiteld: „De werkers der onge-

rechtigheid in de individuele psalmen. Een beoordeling van Moswinkels opvatting.“

„GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND.“

Intrede te:

Bussum: E. C. B. Kok. Tekst: Col. 3:2-4.

Overleden:

C. J. L. Sluyk, pred. te Baarn, 68 jaar.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Ede en te Oosterbeek: E. du Marchie van Voorthuizen te Urk. Zwaagwestrinde: A. Zwiep te IJmuiden.

Bedankt voor:

Murmerwoude: N. Brandma te Wildervank.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Opheusden: A. Verhagen te Middelburg.

Bedankt voor:

Goes: M. Heikoop te Utrecht.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Arnhem: M. J. Lekkerkerker te Oosterwolde (Gld.). Berkhout: A. N. v. d. Kreele, voorg. aid. Vrijz. Herv. te Kampen, voordien predikant te Berkhout.

Benschop (toez.): J. Spelt te Rijssen.

Doeveren: Mr. E. D. G. v. d. Horst te O. en N. Gastel.

Hagestein: Cand. P. M. van Galen te Monster.

Midlum: Cand. S. O. Sinderen, hulpred. te Rotterdam-O.

Nieuw-Buinen: W. Sybrandy te Exmorra.

Papendrecht: C. v. d. Wal te Dirksland.

Wapenveld (toez.): J. W. v. d. Linden te Kootwijkerbroek.

Aangenomen naar:

Blankenham: J. L. Springer te IJshrechtum, voorheen te Blankenham.

Bovensmilde: Cand. P. J. Roscam Abbing, hulpred. te Uithuizen.

Den Bommel: P. M. van Galen, cand. te Monster.

Bedankt voor:

Groote Lindt (toez.): J. N. de Ruiter te Aalsum.

Hagestein, voor Nieuwpoort en voor Waverveen: Cand. P. M. van Galen te Monster.

Intrede te:

Kamperveen: C. Vlasblom. Tekst: Jer. 21:8.

Vaals: Cand. W. v. d. Ende. Tekst: Marc. 2:1-12.

Afscheid van:

Sirjansland: O. G. C. Bunjes. Tekst: Hand. 20:27.

Overleden:

G. van Ramshorst, pred. te Nijmegen, 57 jaar.

— Bij K. B. van 21 Januari is met ingang van 1 Mei aan

De E. L. Nauta, standplaats Leliden, op zijn verzoek, wegens het bereiken van den pensioengerechtigden leeftijd, cervol ontslag verleend als legerpredikant.

Heden verscheen:

HANDBOEK VOOR GEREFORMEERDE EVANGELISATIE

Samengesteld onder
redactie van

Prof. Dr. F. W. GROSHOEIDE

De T. J. HAGEN-De J. MULDER

Groot royaal formaat

P.l.m. 400 bladzijden

Prijs f 3.90 - Geb. f 4.75

Dit is het eerste groot-
opgezette systematische
boek over de Evangelisatie.
Er was vraag naar zulk
een Handboek, dat de
Evangelisatie in al haar
onderdelen en in alle ver-

banden behandelt. Dat is
een gevolg van de zich
steeds uitbreidende actie
op het gebied der Evan-
gelisatie. In allerlei takken
van den Evangelisatie-ar-
beid zijn duizenden en
duizenden werkzaam; en
er is behoefte aan voor-
lichting, omdat men voor
tal van moeilijkheden komt
te staan. Dit Handboek nu
geeft zoowel principieele
als praktische voorlich-
ting, en is dus een rijk
en onmisbaar vademecum
voor alle leiders en wer-
kers in den Evangelisatie-
arbeid.

In elken
Boekhandel verkrijgbaar
Uitg. van J. H. KOK N.V. Kampen

HILVERSUM

Roekt U een fijne Sigaar?

Of preferert U een pijp?

Dan kunt U terecht bij

Sigarenmagazijn

„The Oldsmoker“

Kerkstraat 8 - Hilversum.

MAATKLEERMAKERIJ

Gebr. Zwartsenberg
N.V.

STADSKANAAL

SPECIALE AANBIEDING

Colbert-Costuums

NAAR MAAT f 49.00.

Komt aan 't stuk zien of

vraagt stalen.

KERKSPLITSING

een „geloofsstuk“ en geen „waagstuk“.
Geen praat langer maar daad.

DOOR

Ds. W. F. C. VAN HELSDINGEN

Prijs f 0.25.

Bij afname van 10 exx. f 0.20 per ex.

Voor kerken waarin dit onderwerp in bespreking is, is deze brochure van zeer groot belang! Terwijl voor alle grootere kerken de brochure zeer oriënterende voorlichting geeft.

Verkrijgbaar bij den boekhandel, en, na storting van het bedrag op postrekening no. 36000, bij de Uitgevers

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES